

Motion till riksdagen 2021/22:2597

av **Tony Haddou m.fl. (V)**

Skatteflykt

1 Innehållsförteckning

1 Innehållsförteckning	1
2 Förslag till riksdagsbeslut.....	2
3 Bakgrund	3
4 Ett globalt problem	3
4.1 Storleken på skatteundandragandet	3
4.2 Företagsskatter	4
4.3 Privat skatteflykt utomlands	5
4.4 Det svenska skatteundandragandet	6
5 Kriminalisera skatteflykt	7
6 Offentlig land-för-land-rapportering	8
7 EU:s svarta lista	9
8 Rapporteringsskyldighet.....	10
9 Bankernas roll och tillgångsbaserade böter	11
10 Stiftelser.....	12
11 Globalt samarbete	12
12 Inför en utflyttningskatt	13
13 Land-för-land-rapportering för privatpersoner	13
14 Offentlig upphandling	14
15 Ordning och reda på arbetsmarknaden	14

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om en kriminalisering av skatteflykt och medhjälp till skatteflykt som innebär att dessa handlingar får kännbara påföljder och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen inom EU bör driva på för att den offentliga land-för-land-rapporteringen ska gälla i samtliga länder där företagen har verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen inom EU bör driva på för att alla multinationella företag vars omsättning överstiger 40 miljoner euro ska omfattas av den offentliga land-för-land-rapporteringen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen inom ramen för arbetet i EU bör driva på för att reformera hela processen med framtagandet av den svarta listan och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen inom ramen för arbetet i EU bör verka för att definitionen av vad som är skadlig skattepolitik ändras så att den inkluderar mycket låga bolagsskattesatser och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en skatteparadisutredning i syfte att ta fram förslag för att stoppa utförseln av pengar till skatteparadisen och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om att rapporteringsplikten ska gälla även för inhemska skattearrangemang och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör införa ett liknande system som i Storbritannien med tillgångsbaserade böter och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda om banker som vid upprepade tillfällen gör sig skyldiga till skatteflykt eller medhjälp till skatteflykt borde förlora sin rätt att få verka som bank i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om registrering av stiftelser och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör driva på för att etablera liknande ramverk för arbetet mot skatteflykt och penningtvätt inom FN som finns för arbetet mot klimatförändringarna och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör undersöka möjligheterna att införa ett globalt värdepappersregister och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på en exitbeskattning för fysiska personer och tillkännager detta för regeringen.

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör införa en deklarationsplikt för förmögenheter som innehas utomlands och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör driva på inom EU för regeländringar som möjliggör för kommunerna att ställa skatteetiska krav på anbudsgivare vid offentlig upphandling och tillkännager detta för regeringen.

3 Bakgrund

Frågan om skatteflykt och skatteundandragande har de senaste åren fått stor uppmärksamhet. I fokus för debatten har varit insikten om hur lite skatt många stora (och vinstrika) multinationella företag betalar genom att utnyttja skillnader i olika länders skattelagstiftning. Internationellt har frågan fått tyngd genom OECD:s projekt om "Base Erosion and Profit Shifting" (BEPS). Projektet har bl.a. resulterat i att över 135 länder har skrivit under ett åtgärdsprogram bestående av 15 punkter mot skatteflykt och skatteundandragande.¹

Frågan har också löpande fått förnyad aktualitet genom en lång rad avslöjanden i form av Panama Papers, Lux Leaks och Swiss Leaks. Avslöjandena har visat höginkomsttagare som gömmer pengar, bolag som planerar bort sin skatt och revisionsbyråer och banker som hjälper till.

Skatteflykt är ett stort samhällsproblem. Det undandrar samhället stora resurser och skadar en fri och rättvis konkurrens. Det ökar också ojämlikheten när skatteuttaget övervältras på andra grupper med lägre inkomster. Det är också allvarligt eftersom det minskar tilliten, sammanhållningen och förtroendet för vårt samhälle och våra myndigheter.

I jämförelse med flera andra länder har dessutom Sverige en fördelaktig skattelagstiftning för bolag och förmögna. Sverige är i dag ett av få länder som vare sig har förmögenhets-, arvs- eller gåvoskatt eller en fastighetsskatt som är kopplad till fastighetens värde. Därtill har bolagsskattesatsen sänkts i flera steg och beskattningen av delägare i fåmansbolag gjorts mer förmånlig. Detta ger sammantaget en orimlig situation.

4 Ett globalt problem

4.1 Storleken på skatteundandragandet

Flera studier har gjorts för att försöka uppskatta de globala effekterna av de aggressiva skatteuppläggen. I en uppmärksammad studie av IMF redovisas beräkningar av skattebortfallet till följd av de multinationella bolagens skatteupplägg över nationsgränserna med olika skatteparadis (profit shifting).² Studien kommer fram till ett skattebortfall på

¹ Se <https://www.oecd.org/tax/beps/beps-actions/>.

² Crivelli, E, R, Mooj & M, Keen (2015), "Base Erosion, Profit Shifting and Developing Countries", IMF Working Paper, WP/15/118.

400 miljarder dollar för OECD-länderna och 200 miljarder dollar för utvecklingsländerna. I procent av BNP är dock skattebortfallet större för utvecklingsländerna; skattebortfallet för dessa beräknas till 1,3 procent av BNP, jämfört med 1 procent för OECD-länderna.

I juli 2020 offentliggjorde OECD för första gången data på aggregerad nivå avseende s.k. land-för-land-rapportering. Land-för-land-rapportering är en redovisningsstandard som innebär att multinationella företag ska rapportera inkomster och kostnader i vart och ett av de länder de är verksamma i, i stället för att bara redovisa sammanlagda siffror. Offentliggörandet av dessa siffror möjliggör mer exakta beräkningar av inkomstöverföringar och skattebortfall i olika länder. På basis av dessa siffror har organisationen Tax Justice Network uppdaterat sina beräkningar. Tax Justice Network beräknar att skattebortfallet till följd av missbruk och olika arrangemang beträffande företagsskatterna (corporate tax abuse) uppgår till \$ 245 miljarder per år och att skattebortfallet som kan hänföras till privat skatteflykt i utlandet (private offshore tax evasion), ofta i skatteparadis, uppgår till \$ 182 miljarder per år.³ Det sammantagna skattebortfallet beräknas alltså till \$ 427 miljarder per år.

4.2 Företagsskatter

De ovan angivna beräkningarna avser endast direkta effekter av skatteundandragandet. Till detta ska läggas det indirekta skattebortfall som ofta uppstår när regeringar försöker motverka skatteflykten genom att införa mer förmånlig skattelagstiftning för företagen. Det är dessa processer som brukar kallas för ett ”race to the bottom”. Utredare vid IMF har beräknat att de indirekta effekterna vad gäller företagens bolagsskatter är minst tre gånger så stora som de direkta effekterna.⁴ Översätter man de beräkningarna till Tax Justice Networks siffror landar det totala skattebortfallet vad gäller bolagsskatterna på hela \$ 980 miljarder per år.

Tax Justice Network beräknar att tre fjärdedelar av skattebortfallet går förlorat till skatteparadis som har en effektiv bolagsskatt som understiger 10 procent, främst Nederländerna, Caymanöarna, Hongkong, Storbritannien, Singapore, Bermuda, Jungfruöarna, Luxemburg och Puerto Rico. Inkomsterna från bolagsskatten i dessa länder uppgår endast till \$ 45 miljarder. Tax Justice Network bedömer att för varje skattekrona (dollar) som dessa länder erhåller från bolagsskatten går drygt 4 skattekronor (dollar) förlorade globalt sett.⁵

Tax Justice Network har skapat ett ”Corporate Tax Heaven Index” över länders utformning av bolagsskatterna. Indexet består av två delar, dels en komponent som mäter i vilken utsträckning lagstiftningen möjliggör skatteflykt, dels en komponent som tar fasta på i vilken utsträckning landet i fråga används för skatteflykt. I tabellen nedan visas topp 15 över de länder som har de högsta värdena, dvs. de länder som har sämst lagstiftning för att motverka skatteundandragande vad gäller bolagsskatterna.

³ Tax Justice Network (2020), ”The State of Tax Justice 2020”.

⁴ Crivelli, E., de Mooij, R. & Keen, M. (2016), ”Base Erosion, Profit Shifting and Developing Countries” Finanz Archiv: Public Finance Analysis 72(3): 268–301.

⁵ Tax Justice Network (2020), ”The State of Tax Justice 2020”.

Tabell 1 Corporate Tax Heaven Index 2019 ranking

<i>Ranking</i>	<i>Land/Jurisdiction</i>
1	Brittiska Jungfruöarna
2	Bermuda
3	Caymanöarna
4	Nederländerna
5	Schweiz
6	Luxemburg
7	Jersey
8	Singapore
9	Bahamas
10	Hongkong
11	Irland
12	Förenade Arabemiraten
13	Storbritannien
14	Mauritius
15	Guernsey

Källa: Tax Justice Network (2020), "The State of Tax Justice 2020".

Som framgår av tabellen ligger Storbritannien högt på listan, och med på listan finns också flera tidigare brittiska områden. Storbritannien, tillsammans med forna och nuvarande brittiska jurisdiktioner i andra områden, benämns i detta sammanhang som "The UK spider's web". Med London som bas fungerar dessa som ett nätverk som underlättar skatteflykt och skatteundandragande. Tax Justice Network beräknar att detta nätverk står för ca 30 procent av det globala skattebortfallet till följd av överföringar av bolagsvinster. Sverige, med sin låga bolagsskatt och generösa avdragstidsmöjligheter, kommer på en föga smickrande 29:e plats.⁶

4.3 Privat skatteflykt utomlands

Tax Justice Network har också skapat ett "Financial Secrecy Index". Som namnet antyder tar indexet fasta på i vilken utsträckning ländernas lagstiftning på området är transparent. Indexet är uppbyggt enligt samma modell som deras "Corporate Tax Heaven Index", dvs. det består av två komponenter där den ena komponenten mäter själva lagstiftningen och där den andra komponenten mäter i vilken utsträckning lagstiftningen utnyttjas för att komma undan skatt. Exempel på lagstiftning som påverkar rankingen är om länder tillåter anonyma skalbolag. Ett annat exempel är graden av banksekretess. I tabellen nedan visas topp 15 över de länder som har de högsta värdena, dvs. länderna med sämst lagstiftning vad gäller transparens avseende främst privatpersoners finansiella placeringar.

⁶ Ibid.

Tabell 2 Financial Secrecy Index 2020 ranking

<i>Ranking</i>	<i>Land/Jurisdiction</i>
1	Caymanöarna
2	USA
3	Schweiz
4	Hongkong
5	Singapore
6	Luxemburg
7	Japan
8	Nederländerna
9	Brittiska Jungfruöarna
10	Förenade Arabemiraten
11	Guernsey
12	Storbritannien
13	Taiwan
14	Tyskland
15	Panama

Källa: Tax Justice Network (2020), "The State of Tax Justice 2020".

Flera länder som låg högt i Corporate Tax Heaven Index ligger även högt i detta index. Det som sticker ut är att flera stora OECD-länder som USA, Japan och Tyskland hamnar högt upp. Tax Justice Network beräknar att OECD-länderna sammantaget står för 59 procent av det privata "utländska" skattebortfallet (private offshore tax evasion). Den svenska lagstiftningen på området förefaller vara förhållandevis transparent; Sverige hamnar på plats 64 i denna ranking.⁷

4.4 Det svenska skatteundandragandet

Tax Justice Network beräknar att Sverige går miste om \$ 1,1 miljarder i skatteintäkter till följd av missbruk avseende företagsskatterna. De bedömer samtidigt att den svenska lagstiftningen på företagsskatteområdet leder till ett skattebortfall på hela \$ 3,9 miljarder för andra länder, jmf Sveriges dåliga ranking i "Corporate Tax Heaven Index".

Vad gäller den andra kategorin, "Offshore tax evasion", beräknar Tax Justice Network det svenska skattebortfallet till \$ 1,55 miljarder. Vidare bedömer de att Sverige orsakar förlorade skatteinkomster för andra länder på \$ 641 miljoner, vilket alltså är klart lägre än på företagsskatteområdet. Det är ju också konsekvent med vår bättre ranking i "Financial Secrecy Index".

Omräknat till svenska kronor beräknar alltså Tax Justice Network att Sverige sammantaget går miste om ca 22 miljarder kronor i skatteinkomster (för de två kategorier de undersöker) samt att Sverige orsakar ett skattebortfall på ca 38 miljarder kronor för andra länder.

Även Skatteverket har försökt att bedöma storleken på skattebortfallet p.g.a. skatteflykt m.m. Skatteverket använder termen "skattefelet", som definieras som skillnaden mellan de faktiska och de teoretiskt riktiga skattebeloppen. Skatteverket menar att skattefelet kan delas in i tre delar: För det första det som är kontrollerbart med tillgäng-

⁷ Ibid.

liga metoder, för det andra det skattefel som inte hittas av de kontrollmetoder som används men som skulle kunna hittas om andra metoder valdes eller fanns tillgängliga samt för det tredje, dolt skattefel. Det sistnämnda är sådant skattefel som svårligen kan hittas vid kontroller. Det handlar framför allt om verksamheter och transaktioner som inte lämnar några eller otydliga spår efter sig.⁸ Skatteverket anger att dess arbete med att bedöma det totala skattefelet är under uppbyggnad. I tabellen nedan visas Skatteverkets beräkningar av skattefelet i Sverige, fördelat på de olika skatteslagen. Bedömningarna avser i huvudsak det kontrollerbara skattefelet och är uttryckt som det genomsnittliga årliga skattebortfallet.

Tabell 3 Skattefelet i Sverige, årligt, mdkr

Bolagsskatt	3
Arbetsgivaravgift och egenavgift	6,1
Skatt på inkomst av tjänst och näringsverksamhet	10,2
Kapitalinkomster	8
Moms	15,1
Punktskatter	1,9
Summa	44,3

Källa: Skatteverkets årsredovisning 2020.

Skatteverket beräknar alltså att Sverige går miste om 44 miljarder kronor varje år till följd av skatteflykt och aggressiva skatteupplägg. Bedömningen är också förmodligen i underkant, då beräkningen främst avser det kontrollerbara skattefelet. Skattebortfallet motsvarar t.ex. totala lönekostnader för 49 000 läkare. I tabellen nedan visas vad man mer kan använda 44 miljarder kronor till.

Tabell 4 Vad får man för pengarna (44 miljarder)

Antal heltidsanställda, totala lönekostnader

Yrke	Antal
ST-läkare	49 000
Sjuksköterskor	64 000
Poliser	69 000
Förskollärare	77 000

Källa: SCB.

5 Kriminalisera skatteflykt

Det finns ingen allmänt vedertagen definition av skatteflykt. En definition att hålla sig till är dock den som nämns i propositionen till den svenska skatteflyktslagen. Där anges att skatteflykt är när skattesubjektet ”visserligen på ett formellt fullt giltigt sätt utnyttjar skattereglerna men där skatteförmåner uppkommer som framstår som inte avsedda”.⁹ På detta sätt avgränsas skatteflykt mot skattebrott genom att uppläggen och transaktionerna på ett formellt plan inte är olagliga men ändå strider mot syftet med lagstiftningen.¹⁰

⁸ Skatteverkets årsredovisning 2020.

⁹ Prop. 1980/81:17, s 11.

¹⁰ Svensson Ohlin, Ninni (2014), ”Generalklausul mot skatteflykt i Sverige och Australien”, Lunds universitet.

Enligt 2 § i skatteflyktslagen ska den tillämpas när nedanstående fyra kriterier alla är uppfyllda:

- Rättshandlingen ska ingå i ett förfarande som medför en väsentlig skatteförmån för den skattskyldige.
- Den skattskyldige ska direkt eller indirekt ha medverkat i rättshandlingen eller rättshandlingarna.
- Skatteförmånen ska kunna antas ha utgjort det övervägande skälet för förfarandet.
- Ett fastställande av underlag för beskattning på grundval av förfarandet skulle strida mot lagstiftningens syfte, som det framgår av skattebestämmelsernas allmänna utformning och de bestämmelser som är direkt tillämpliga eller har kringgåtts genom förfarandet.

Konsekvensen av att lagen tillämpas blir som huvudregel att beskattningsunderlaget ska fastställas som om rättshandlingen aldrig företagits. Meningen är således inte att åstadkomma ett hårdare beskattningsresultat än det som skulle ha följt av ett normalt handlande, varför ett beslut i enlighet med lagen inte kan betecknas som en påföljd i bemärkelsen bestraffning.¹¹ Vänsterpartiet anser att detta är orimligt och en viktig förklaring till att det förefaller vara så svårt att komma åt skatteflykt.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om en kriminalisering av skatteflykt och medhjälp till skatteflykt som innebär att dessa handlingar får kännbara påföljder. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

6 Offentlig land-för-land-rapportering

OECD tog 2015 fram en handlingsplan för att bekämpa urholkning av skattebaser och överföring av vinster (BEPS). I detta arbete har en global standard för utbyte av land-för-land-rapporter tagits fram. Konkret innebär detta att land-för-land-rapporter ska kunna utbytas mellan skattemyndigheter i de länder som anslutit sig till samarbetet.

I januari 2016 presenterade EU-kommissionen ett åtgärds paket mot skatteflykt (Anti Tax Avoidance Package). Enligt förslaget ska stora multinationella företag lämna land-för-land-rapporter till skattemyndigheterna. I detta förslag finns det inte något krav på att informationen ska offentliggöras. Under våren 2016 presenterade kommissionen ett kompletterande förslag, KOM(2016) 198, om land-för-land-rapportering. Den stora, och positiva, förändringen är att direktivet innehåller krav på öppen land-för-land-rapportering. Öppen land-för-land-rapportering är centralt för att öka transparensen och på så sätt bidra till att företagens vinster beskattas där de skapats. Inte minst är öppenhet viktig i utvecklingsländerna, där ökad transparens är viktigt i kampen mot korruption.

Efter många turer enades till slut medlemsländerna i juni 2021 om ett förslag om öppen land-för-land-rapportering. Förslaget har dessvärre två stora brister. För det första omfattas endast multinationella företag som har en årlig omsättning som överstiger 750 miljoner euro. Detta innebär att 85–95 procent av de multinationella företagen inte omfattas av regelverket.¹² För det andra ska företagen endast offentliggöra sin verksamhet i EU-länderna samt om de har någon verksamhet i länder som är upptagna på EU:s svarta

¹¹ RUT, dnr 2018:1054.

¹² <https://www.diakonia.se/aktuellt/nyhet/nu-forhandlar-eu-om-storforetagens-skattetransparens/>.

eller gråa lista. Detta innebär att verksamheter i många av de länder som mest utnyttjas för skatteflykt inte behöver offentliggöras – jmf nedan avsnitt om EU:s svarta lista.

Regeringen bör inom EU driva på för att den offentliga land-för-land-rapporteringen ska gälla i samtliga länder där företagen har verksamhet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Regeringen bör också inom EU driva på för att alla multinationella företag vars omsättning överstiger 40 miljoner euro ska omfattas av den offentliga land-för-land-rapporteringen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

7 EU:s svarta lista

EU:s förteckning över icke-samarbetsvilliga skattejurisdiktioner, EU:s ”svarta lista”, redovisades första gången den 5 december år 2017. Förteckningen listar länder utanför EU som uppmuntrar otillbörliga skattemetoder som urholkar medlemsländernas bolags-skatteintäkter. Europeiska kommissionen anger att förteckningen är ett gemensamt verktyg för medlemsstaterna när det gäller att hantera externa risker för skattemissbruk och illojal skattekonkurrens. Därtill har EU också en ”grå lista” med länder som anses ha tagit på sig att uppfylla kriterierna inom en fastställd tidsfrist.

Vid den senaste redovisningen i februari 2021 fanns följande 12 länder/områden på den ”svarta listan”: Amerikanska Samoa, Anguilla, Dominica, Fiji, Guam, Palau, Panama, Samoa, Trinidad och Tobago, Vanuatu, Seychellerna och Amerikanska Jungfruöarna.¹³ EU:s svarta lista har fått stark kritik från grupper som arbetar mot internationell skatteflykt. Kritiken handlar om att den missar många av de största länderna som bidrar mest till den internationella skatteflykten. I tabellen nedan listas de 15 länder som orsakar mest ”Corporate Tax Abuse”, dvs. skattebortfall via bolagsskatterna. Noterbart är att inget av topp 15-länderna återfinns på EU:s svarta lista.

Tabell 5 Topp 15-länder som möjliggör Corporate Tax Abuse

<i>Land/jurisdiktion</i>	<i>Orsakat skattebortfall \$ miljarder</i>
1. Nederländerna	26,6
2. Caymanöarna	22,8
3. Kina	20
4. Hongkong	16,3
5. Storbritannien	13,7
6. Singapore	12,2
7. Schweiz	10,9
8. Bermuda	10,8
9. Brittiska Jungfruöarna	10,4
10. Luxemburg	9,3
11. Puerto Rico	9,2
12. Irland	6,1
13. Barbados	4,5
14. Jersey	4,5
15. Taiwan	4,4

Källa: Tax Justice Network (2020), ”The State of Tax Justice 2020”.

¹³ <https://www.consilium.europa.eu/sv/policies/eu-list-of-non-cooperative-jurisdictions/>.

EU har tre kriterier som länderna ska uppfylla för att inte hamna på den svarta (eller gråa) listan: (i) Öppenhet. Länder ska delta i det internationella och automatiska utbytet av information, (ii) Rättvis beskattning, som bl.a. innebär att länder inte ska ha strukturer och arrangemang i syfte att locka till sig utländska vinster som inte är ett resultat av ekonomisk aktivitet i landet och (iii) Genomförande av anti-BEPS-åtgärder. Länder ska genomföra OECD:s minimistandarder avseende åtgärder mot skatteflykt och skatteundandragande. Det mest centrala är det andra kriteriet om ”rättvis beskattning”. I en kritisk granskning av svarta listan lyfter Oxfam upp framför allt två brister i hur kriteriet används och tolkas.¹⁴ Vid utformningen av kriterierna för den svarta listan finns inte nollskatter eller mycket låga bolagsskatter med som ett eget kriterium utan är med endast som en ”indikator”. Oxfam påpekar också att när EU ska bedöma huruvida ett skattearrangemang är skadligt eller orättvist så utgår de från en gammal definition från 1997. Denna definition fokuserar mest på att ett lands skattepolitik inte får gynna utländskt kapital i förhållande till inhemska företag. Detta krav kan då skatteparadisen möta genom att sänka skatten till noll, eller nära noll, för alla företag, såväl utländska som inhemska. Skattepolitiken kan därmed påstås vara icke-diskriminerande men bidrar till ett ”race to the bottom” i skattepolitiken.

Inom ramen för arbetet inom EU bör regeringen driva på för att reformera hela processen med framtagandet av den svarta listan. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

I detta arbete bör definitionen av vad som är skadlig skattepolitik ändras så att den inkluderar mycket låga bolagsskattesatser. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Regeringen bör också, i likhet med vad som är fallet i en rad andra länder, tillsätta en skatteparadisutredning i syfte att ta fram förslag för att stoppa utförseln av pengar till skatteparadisen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

8 Rapporteringsskyldighet

Inom ramen för OECD:s arbete mot skattebaserosion och vinstflyttning (BEPS) föreslogs regler om obligatorisk informationsskyldighet för rådgivare och i vissa fall användare (berörd skattebetalare) om vissa typer av skatteupplägg. Rekommendationerna återfinns i en av BEPS-projektets slutrapporter, Mandatory Disclosure Rules, Action 12 – 2015 Final Report.¹⁵ Syftet med reglerna är att ge skattemyndigheter tidig information om potentiellt aggressiva skatteupplägg och vilka som marknadsför, förmedlar och använder dem. Sådan tidig information innebär att skattemyndigheterna kan arbeta mer effektivt. Resurser som annars skulle ha behövt läggas på att upptäcka skatteupplägg kan i stället läggas på att vidta åtgärder utifrån lämnad information. Ett annat syfte med rapporteringsskyldigheten är att skattskyldiga kan bli mindre benägna att använda uppläggen. OECD föreslog att såväl gränsöverskridande skatteupplägg som rent inhemska arrangemang ska omfattas av informationsskyldigheten. De konstaterade också att gränsöverskridande upplägg är svårare att komma åt genom rapporteringsskyldighet. Mot bakgrund av bl.a. OECD:s rekommendationer tillsatte regeringen i april

¹⁴ Oxfam (2019), ”Off the Hook – How the EU is about to whitewash the world’s worst tax havens”.

¹⁵ <https://www.oecd.org/tax/mandatory-disclosure-rules-action-12-2015-final-report-9789264241442-en.htm>.

2017 en särskild utredare med uppdrag att se över möjligheterna att införa en skyldighet för bl.a. skatterådgivare att informera Skatteverket om vissa typer av skatteupplägg. Med skatterådgivare avses revisionsfirmor, advokatbyråer, banker m.m. Utredningen presenterade i början av 2019 sitt betänkande Rapporteringsskyldiga arrangemang – ett nytt regelverk på skatteområdet (SOU 2018:91). Utredningen föreslog, i likhet med OECD-rapporten, att en rapporteringsplikt införs för såväl gränsöverskridande skatteupplägg som rent inhemska arrangemang.

Under utredningens gång beslutade rådet om direktiv (EU) 2018/822 av den 25 maj 2018 om ändring av direktiv 2011/16/EU vad gäller obligatoriskt automatiskt utbyte av upplysningar i fråga om beskattning som rör rapporteringspliktiga gränsöverskridande arrangemang (Dac 6). EU:s förslag var emellertid relativt urvattnat i så måtto att endast gränsöverskridande arrangemang omfattas av informationsplikten. I direktivet finns det dock inget som hindrar medlemsländerna att gå längre och införa rapporteringsplikt på inhemska skatteupplägg. Detta har också skett i flera EU-länder, bl.a. Irland och Portugal. Andra länder som också har infört rapporteringsskyldighet är Storbritannien, USA och Kanada.

I februari 2020 presenterade regeringen propositionen Genomförande av EU:s direktiv om automatiskt utbyte av upplysningar som rör rapporteringspliktiga gränsöverskridande arrangemang (prop. 2019/20:74). I propositionen lade sig regeringen på EU:s miniminivå och föreslog att rapporteringsplikten endast ska omfatta gränsöverskridande skatteupplägg, vilket också vann riksdagens bifall. Detta är oerhört olyckligt eftersom det just är på inhemska skattearrangemang som en rapporteringsskyldighet skulle kunna ge ett väsentligt bidrag i kampen mot skatteflykt och skatteundandragande. Detta eftersom det främst är inhemska arrangemang som Skatteverket kan bedriva en effektiv tillsyn över.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om att rapporteringsplikten ska gälla även för inhemska skattearrangemang. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

9 Bankernas roll och tillgångsbaserade böter

Internationellt förs en debatt om bankernas roll i aggressiv skatteplanering. Banker, revisionsbyråer, skattejurister och skattekonsulter tjänar stora pengar på att tillhandahålla rådgivning och tjänster som leder till såväl skatteflykt som aggressiv skatteplanering. I princip alla finansiella tillgångar är placerade hos banker eller andra finansiella intermediärer. Något hårdraget kan man säga att utan banker inga överföringar till skatteparadis. Ett problem med dagens böter är att banker och andra stora företag har så mycket pengar att dessa inte är avskräckande. En lösning på detta kan vara att införa tillgångsbaserade böter. Storbritannien införde 2017 bestämmelser om tillgångsbaserade böter för de mest allvarliga fallen av skatteflykt i utlandet. Böterna börjar från vad som är lägst av 10 procent av värdet på tillgångarna och 10 gånger de uteblivna skatteintäkterna. Sverige bör införa ett liknande system som i Storbritannien med tillgångsbaserade böter. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

En annan ingång att komma åt banker som medverkar till skatteflykt är att gå på deras tillstånd att verka som bank i Sverige (dvs. deras bankoktroj). Regeringen bör

utreda om banker som vid upprepade tillfällen gör sig skyldiga till skatteflykt eller medhjälp till skatteflykt borde förlora sin rätt att få verka som bank i Sverige. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

10 Stiftelser

Stiftelse är en form av juridisk person som, till skillnad från föreningar och bolag, varken har medlemmar eller ägare. Stiftelsen äger i princip sig själv, brukar man säga. Organisationen Tax Justice Network har identifierat att stiftelser flitigt används för skatteundandragande och penningtvätt.¹⁶ Det finns många olika typer av stiftelser, och de fungerar på olika sätt. Ett sätt att förstå stiftelser är att tänka på upplägget som ett ”löfte” att ge bort något till någon i framtiden, genom att någon annan förvaltar tillgången under tiden. Konsekvensen blir att ingen på papperet ”fullt ut” äger tillgången. Detta leder i praktiken till att tillgången hamnar i ett slags ägarlöst limbo, svåråtkomligt för borgenärer, förmånstagare och skattemyndigheter. Den ursprungliga ägaren av tillgången kan hävda att ”jag äger inte längre tillgången, jag har gett bort den till stiftelsen”. Företrädare för stiftelsen kan i sin tur hävda att ”jag bara förvaltar tillgången å förmånstagarens vägnar”. Förmånstagaren kan å andra sidan hävda att ”jag äger inte tillgången, den blir min först när den överläts till mig från stiftelsen”.

Transparensen kring stiftelserna måste öka. Alla personer och tillgångar som är kopplade till stiftelsen bör registreras hos vederbörliga myndigheter. Registrering bör vara ett villkor för att få skapa en stiftelse. Vad som ovan anförs om registrering av stiftelser bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

11 Globalt samarbete

Sverige har ett ansvar för att utvecklingsländerna får sitta med vid bordet när arbetet mot skatteflykt och aggressiv skatteplanering diskuteras och beslutas i OECD. Sverige bör verka för att det inom ramen för FN upprättas ett organ för att bekämpa skatteflykt och aggressiv skatteplanering där utvecklingsländerna finns med. Här kan FN:s arbete mot klimatförändringarna fungera som förebild. Arbetet vilar på det internationella miljöfördraget United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC) som antogs på Riokonferensen 1992. Knutet till arbetet finns en expertpanel, Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC).

Sverige bör driva på för att etablera liknande ramverk för arbetet mot skatteflykt och penningtvätt inom FN som finns för arbetet mot klimatförändringarna. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Regeringen bör också undersöka möjligheterna att införa ett globalt värdepappersregister. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

¹⁶ <http://taxjustice.wpengine.com/wp-content/uploads/2017/11/Trusts-TJN-Briefing.pdf>.

12 Inför en utflyttningsskatt

En grundläggande skatterättslig princip – inte bara i Sverige – är att de vinster som har uppstått när en person är skattskyldig i ett land också beskattas i det landet. En rad länder har regler om särskilda beskattningskonsekvenser för fysiska personer som flyttar ut. I Sverige kommer den principen till uttryck genom den s.k. tioårsregeln i inkomstskattelagen. Det är dock känt att tioårsregeln har betydande brister. Skatteverket gjorde 2007 en studie om försäljning av aktier efter utflyttning. I studien konstaterades att ett stort antal personer utvandrade för att därefter sälja aktier och andelar med i Sverige upparbetade vinster skattefritt eller med förmånligare beskattning, samt att den typen av skattedriven utflyttning tenderade att öka. I studien noterades att den som skaffar sig en överblick över den interna lagstiftningen hos ett antal stater hade en uppsjö av möjligheter att undvika att kapitalvinster på aktier och andelar beskattades i Sverige. I rapporten identifierades ett antal olika upplägg. I vissa fall såldes andelarna direkt, i andra fall gick man via utländska holdingbolag som avyttrade andelarna. Studien konstaterade också att ett flertal av Sveriges skatteavtal saknade utflyttningsregler.

Under förra mandatperioden uppdrog regeringen åt Skatteverket att ta fram ett förslag om utflyttningsskatt. Uppdraget redovisades i Skatteverkets promemoria Exitbeskattning för fysiska personer (2017). Promemorian var detaljrik och innehöll konkreta lagförslag. På lång sikt beräknades skatten stärka de offentliga finanserna med ca 1 miljard kronor per år. Förslaget mötte dock stark kritik från näringslivets olika lobbyorganisationer, varpå regeringen drog tillbaka förslaget. Det har nu gått över tre år sedan regeringen drog tillbaka förslaget, dock utan att återkomma till riksdagen med förslag till alternativ lösning.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på en exitbeskattning för fysiska personer. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

13 Land-för-land-rapportering för privatpersoner

När den svenska förmögenhetsskatten slopades 2007 försvann också förmögenhetsdeklarationen. Därmed är det svårt för svenska myndigheter att ha någon närmare kunskap om svenska tillgångar utomlands. Detta beror bl.a. på att vissa stater, främst de som vi saknar avtal om informationsutbyte med, ”lever på” att gömma pengar åt utlänningar.¹⁷ I rapporten Skattefelets storlek och utveckling analyserar Skatteverket bl.a. frågan om privatpersoners tillgångar i utlandet.¹⁸ Skatteverket uppskattar att svenska privatpersoners tillgångar utomlands 2017 uppgick till 526 miljarder kronor. De antar att 80 procent av tillgångarna inte hade deklarerat de kapitalinkomster som tillgångarna genererat. Vidare antas en genomsnittlig avkastning på 5,4 procent och en genomsnittlig kapitalskatt på 20 procent, vilket sammantaget leder till ett skattebortfall på 4,6 miljarder kronor för 2017. För att motverka denna skatteflykt bör Sverige införa en deklarationsplikt för förmögenheter som innehas utomlands.¹⁹ Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

¹⁷ <http://petersundgren.blogspot.com/>.

¹⁸ Skatteverket (2020), ”Skattefelets storlek och utveckling”.

¹⁹ Som nämnts ovan försvann den svenska förmögenhetsdeklarationen i samband med att förmögenhetsskatten slopades 2007. Vänsterpartiet har länge drivit frågan att en sådan

14 Offentlig upphandling

De senaste åren har frågan om skatteflykt och offentlig upphandling debatterats en hel del. Detta är föga förvånande med tanke på att den offentliga sektorn varje år handlar upp varor och tjänster för över 600 miljarder kronor. Flera svenska kommuner har önskat ställa krav på att deras leverantörer inte ska få ha någon koppling till företag som är baserade i s.k. skatteparadis. Dessvärre har Konkurrensverket förhindrat Malmö och Kalmar att ställa sådana krav i sin upphandling med hänvisning till EU:s regelverk.

Regeringen bör driva på inom EU för regeländringar som möjliggör för kommunerna att ställa skatteetiska krav på anbudsgivare vid offentlig upphandling. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

15 Ordning och reda på arbetsmarknaden

Under mandatperioden 2014–2018 har den rödgröna regeringen vidtagit ett antal viktiga åtgärder för att motverka skattefusk, svartjobb och social dumpning i syfte att skapa ordning och reda på arbetsmarknaden. Vänsterpartiet välkomnar detta men anser att mer behöver göras på detta område. I motionen Ordning och reda på arbetsmarknaden (2021/22:469) uppmärksammar Vänsterpartiet en rad olika missförhållanden på arbetsmarknaden och presenterar en rad förslag mot svartjobb, social dumpning m.m. En del av förslagen berör skatteområdet och kampen mot skatteflykt och skattefusk. Här redogörs kort för dessa förslag.

Ett problem med F-skattsedlar är att dessa missbrukas för att arbetsgivare vill undvika sitt arbetsgivaransvar. Det förekommer att personer med F-skatt bara har en uppdragsgivare, och då inte sällan i form av sin gamla arbetsgivare. Därför lägger Vänsterpartiet i motionen förslag för att det ska krävas mer än en uppdragsgivare för att godkännas för F-skatt.

Det är viktigt att framhålla F-skattens roll som skydd för den enskilde konsumenten. Den som anlitar en uppdragstagare med F-skatt behöver inte göra något skatteavdrag eller betala arbetsgivaravgifter på ersättningen. Om en oseriös uppdragstagare blir godkänd för F-skatt kan detta utnyttjas i syfte att försvåra upptäckten av svartarbete. I dag gäller ett godkännande av F-skatt tills vidare. Som ett försök att begränsa fusk föreslår därför Vänsterpartiet i ovan nämnda motion att ett tidsbegränsat godkännande av F-skatt ska införas.

I dag ställs det krav på att företag som utför arbeten i Sverige som berättigar till rotavdrag ska ha F-skatt. Detta krav gäller dock inte de underentreprenörer som ofta anlitas för att utföra själva arbetet med rot. Detta skapar utrymme för missbruk och fusk. I motionen Ordning och reda på arbetsmarknaden (2021/22:469) föreslår därför Vänsterpartiet att det ska införas ett krav på att även underentreprenörer ska ha giltig F-skatt för att rotavdrag ska utbetalas.

Ett annat problem när det gäller utländska företag som verkar i Sverige är reglerna om fast driftställe. Reglerna avgör om ett utländskt företag ska betala inkomstskatt i Sverige eller inte. I dag är reglerna hårt knutna till en bedömning av huruvida ett företag är etablerat på en exakt plats i Sverige eller inte. Företag som inte går att knyta till en

förmögenhetsdeklaration borde återinföras, dels för att användas i fördelningspolitiska analyser, dels som ett sätt att motverka skatteflykt.

exakt plats i Sverige kan därmed undgå skattskyldighet genom att ha sitt kontor utomlands, även om de bedriver omfattande verksamhet i Sverige. Det kan t.ex. röra sig om åkeriföretag, bemanningsföretag eller byggföretag. Detta öppnar för osund konkurrens och social dumpning. I motionen Ordning och reda på arbetsmarknaden (2021/22:469) föreslår därför Vänsterpartiet att det utreds om inkomstskattelagens bestämmelser om fast driftställe är ändamålsenligt utformade för att inkludera utländska företag som i stor omfattning verkar i Sverige.

Tony Haddou (V)

Ulla Andersson (V)

Ali Esbati (V)

Iлона Szatmari Waldau (V)

Lorena Delgado Varas (V)

Birger Lahti (V)

Cicie Weidby (V)